

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5. Fylke: Buskerud
 Tilleggsspørsmål nr. Herad: Uvdal
 Emne: Vannbøring Bygdelag: Kjørkjebygda
 Oppskr. av: Anna Samuelson Gard: Grøtjorden
 (adresse): Skogheim Uvdal G.nr. 61 Br.nr. 5

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Eiga røynsle

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Smaabrukar fñv postaapnar, no pensjonist
 og Smaabrukar

1. SVAR

Det var vanleg før sovel som no aa bære heim vatn med vass-
 aak og to byttu. Vassake bli kalla vassæle.

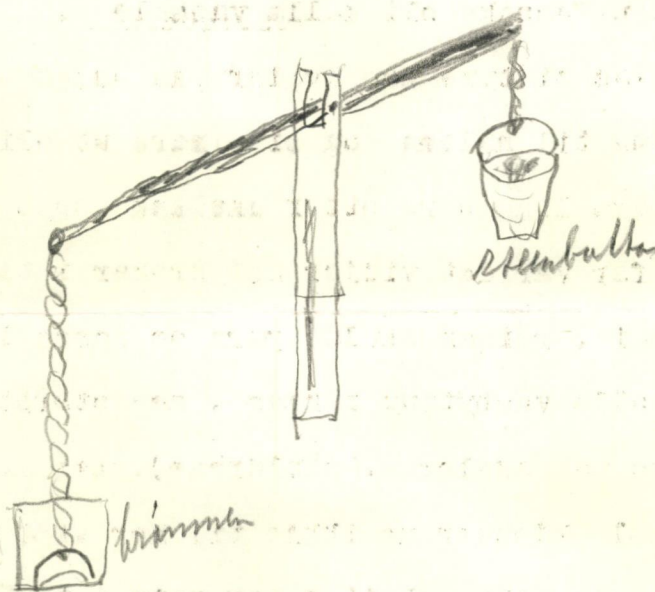
Her brukas ei type som kviler paa begge skuldran
 med ei utholing til halsen og ei mindre utholing aaver
 skulderan so den ligg bere etter akslane. Osso er ~~er~~
 det reimar-e før var det vidjer med krokur i-til aa henge
 je vassbyttun i. reiman skulde vera so passe laange
 at ein kona kalle vassbyttun i have, men største
 tyngda laag no paa akslerne. (skuldrene). Dei andre
 typer av vassela kjenner me ikkje til her. Det er no
 sikkert 50 aa sea nokon sleit o bar vatn i trebyttu.

2.

Dei bruke nok framleis aa bære vatn i ein lagga
 treholk, ell trespann, kalle me det. Det har to øyru
 deri stikke dei tvertree i saastanje ini, so bar to
 stykkju den heimatt paa akslerne. Staanje bli kalla "saa-
staanje", den andre luten tvertree osso er det
vassaaren. Størrelsen paa den var vanlegvis 6 settaang,
 det bli det samre som 36 liter.

Var det berre ein 2-3 meter jup bekk dei auste
 vatne upp or, bruka dei ei liten lagga "vaskølle"
 med eit langt skaft i den eine sia, men var det ein

jup bekk maatte dei bruke heisestaang . Den var laga av ei lang staang som paa mitten var lagt meri ein solid stolpe ~~vilvopkravinnantveit~~ som var laga ei kluft paa igjennom stanga og klufta var bora eit hull , derigjennom var tredd ein jernskruve med mutte paa, so det ikkje kona ferdjyve seg. Paa den bakerste enden av stanga vart hefta ei bøtte som var fylt med stein so passe mykkje, at naar ein i den andre enden av stanga, der det hang ei bøtte i eit langt reipskulde dra op vatnet av bekken, so var det lett aa heise op vatnet.

Var vatnet leit til aa skvalpe hadde dei rein snø oppi vatnet , det kunne og raake dei brukte eit flytande trestykkje, men ikkje noko sers var arbeid til det bruket. Saastaang vert og bruka naar dei ber mjølk inn fraa fjøset. , enten dei bruke lagga mjølkespann av tre, ell' dei som no bruke meierispann.

3.

Like til for ein 40 aar sea, aaja, seinare og paa nokon gardar, bruka dei ei "vasski" - dei kalla, til aa skuve vassaaren paa. Den var omlag $\frac{3}{4}$ m. lang og so brei som vassaaren var i botten. Dei seinare aar har dei meir bruka ein liten skimeikjelke-ell ein staalskodd kjelke .

3.

Den "vasskia" var brette i tuppen som ei almindeleg ski

4.

Det var ikkje nokon fast regel om hvem som skulde bera vatn. Var det ein gard der dei hadde drøng og jente og drengen var heime, so bar dei vatnet, ellers var det kvinfolka som bar det. For ungan var det for tungt arbeid bar dei sometier vatten var det i mindre spenn.

Den siste oppfinnelse paa "vassbøringens" omraade har eg sjøl finni paa. Det er aa hefte to sterke snorer med krok i enden innafor ~~enden~~ paa sykkelhaandtaka og saa henge ei vassbøtte i hver av krokene. Er saa vegen nokolonde slett, er det lett aa trille det til huset imot aa bære i henderne, slik har eg greid meg paa sumarstid i eit paa aar vassposten min har vore i ulage.

5.

Det er nok mange som maa bera vatn her enda, der dei ikkje har vasspost.

6.

Paa gardar der dei har nest og lang veg til brønnen kjøre dei vatn i store tønner paa slee om vinteren, om somaren maa dei bera vatn som før, daa gardsvegan her i Uvdal er yderst kleine.

7.

Paa dei fleste gardar i Uvdal er det no innlagt vatn, baade i fjøs og inne so det er no bære ell' før, men uhelle er det, at dei flesta av os var saa domme aa bruke for liten dimensjon paa postroiran, berre $\frac{3}{4}$ tom, dei har so lett for aa ruste att. Og her i bygda fell det iser før jul so altforlite snø (masse meir længer utover dalen) so det hende aar etter aar at det er "barfrost" like til jul og da frys dei fleste vasspostan, om ikkje før so aldeles sikkert i februar og kjem daa ikkje att før

i mai måna. Den føle vinteren 1947-48 var det bekkegravst og vann- og vannkjøring heile vinteren, fraa dei mest utenkjelege stader, alle bekkar dei før hadde stola paa laag turre, og da var det lita mon i innlagt vatn.

Naa meiner man det skal bli bære med aa faa op dei tala vasspostan etter me fek elektrisitet den 26 oktober 1948, men det altfor mange $\frac{3}{4}$ toms ledningan her i Uvdal maa nok vekk før det kan bli nevneverdig bære.

3319

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Bü. Udval

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Bygdøy i april 1948.

Tilleggsspørsmål til emne nr. 5, Vannbæring.

Vennligst svar på dette papir med blyant og send det så fort råd er i den lille konvolutten.

Brukte eller bruker en å la flyte noen gjenstander på vannet eller melken når en bar eller kjørte vaskene en lengre vei for å hindre at vasken skvulper over?

Brukte eller bruker en:

- 1) Treskiver, løse lokk (med eller uten håndtak)?
- 2) a) Trekors?
b) Trekors med en liten knott i midten for lettere å kunne løfte det?
- 3) Noen trestykker?
- 4) Gress, halm, løvkvister, store blad, gran- eller enekvister?
- 5) Is eller snø?
- 6) Kjerald, skål, bøtter, trefat?
- 7) Korkskiver?
- 8) Hva kaller en slike ting for (skuljefjæl, flottor, bøk, flæ, flyteskiver)?
- 9) Fanns det noen forseggjorte gjenstander til det bruket?

--- o o o ---

Svar paa tilleggspraemaal:

- Sp. 1) Treskiver vart sometier brukt.
" 2) Ukjendt
" 3) Sjaa 1)
" 4) Ukjendt
" 5) Is ell' snø vart bruka
" 6) Ei bøtte vart tit gvølv oppi karet, den ein bruka til aa ause op vatnet med.
" 7) Nei.
" 8) Bruka ikkje noko navn paa slikt.
" 9) Nei.

3321

~~3322~~

Herad _____
Uppteiknar _____

Anna Samuelsen

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

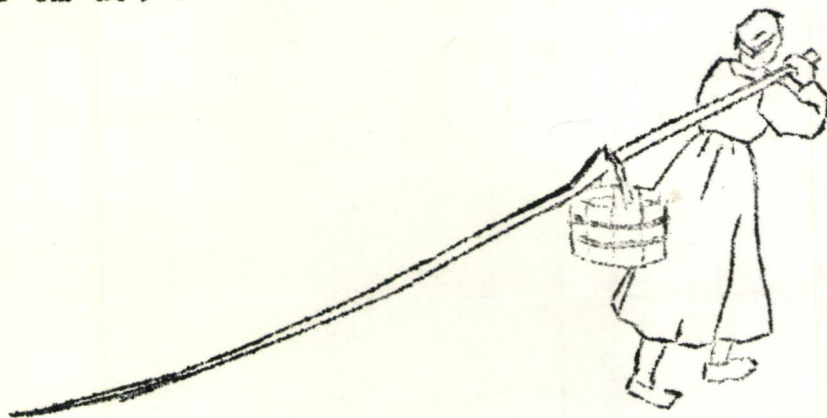
Udval 25/6 - 1949

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
 ADR: NORSK FOLKEMUSEUM
 BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Svar paa tilleggsspørsmal :

Eg har vist fram teiningen til fleire, men ingen har nokonsinne høirt om slik vassføring.

Fiskebein ell. hovud til brensel ha ingen høirt om, me har ikkje her i fjellbygde slike ting i mengde heller.

Men kumøk til brensel har vore og er framleis i bruk høgt tilfjells, der det er vont om ved. Ogsaa bruke dei der det ikkje er fjøs paa setran-aa tenne paa myggroik med kumøk. Myggroik vil seia eit baal dei tenne paa for kuerne naar myggen bli for fæl, daa samlast kuerne om baalet og mygget flyg vekk for røiken. tilslike baal brukas kumøk, kvist og det dei kan finne.

Uvdal

Uvdal 25/6 - 1947

3320